bova patiūm ūkėninku ar truobelninku vākā. Ločinskis mažūm natoriejė, tad lioub primestė robli kėta sosiedu vaikiokams ož ganīma.

Vo par nakti tris melžamas karvės ėr veršė stuoviejė oždarītė aptvarė pri tvarta. Pri tvuoruos bova prirėšta ėr pasuogėnė Barbuoras karvė. Gedvė pasėjiemė viedra ėr atsėtūpė pri Joudmargės, katron bova mėlžosi dar mamalė gīvā esont. Matā, grīžos ėš apsėlonkīma Laužātiūs, muotinėlė pradiejė lėnktė doktėri pri ūkė darbūm. Ėš palėngva, ba pėktoma, vės pasėguosdama, ka mergā ėšejos, anā vėinā sunkė bus vėsor apspietė. Gedvė tas nedėdėlė tepatėka, bet ėššėsokėnietė nadrīsa. Dabar, topiedama pri karvės, šėrdie padiekavuojė mamunelė, ka nuors tėik anon ėšmuokė. Jau bova nutarosi vākštiuotė pri darba so Kaziunė, pakuol ėšvažious pas kūmā. Truobuo pamiegins kou mažiau maišītėis. Natrokins bruolienė sava tvarka darītė. Sokuošosi pėina, prisėpīlė poudieli, atsėrėikė dounas ėr valgė, mėslīdama: „Če bus mona posrītė“. Paskiau sosėėiškuoje aplink jaujė vākščiuojėnti tieva.

– A šėndėina dėrbsma kon nuors laukūsė?

– Ka rasa nukrės, esma pri šėina.

– Ėr moni toukart pašaukėt. Aš būsio kamaruo.

Atėdariosi i lauka kamaras doris, atsėsieda ont soulalė, atsėriemė petės i mamunėlės skrīnė ėr prisėtraukė kalvarata.

Atsėkielėn jaunōjė nomus rada toštius. Ont stala stuoviejė ozbuons so dar šėlto pėino, goliejė poskepalis dounas ėr peilis, šalėp padiets. Tievs ėr mergas jau bova ėšejėn pri šėina. Pamatiosi, kad somtiu nieks ni namiegėna jodintė, Barbuora apsėniaukė. Trīnėmuos aplink koknė ana nakėntė. Kor kas geriau bova laukūsė darboutėis: griebtė šėina, krautė vežėmus, rėštė rogius. Dėkta ėš prigėmėma, ana galiejė verstė šėina plakus, kėlnuotė maišus naprastiau kap vīrā. Prisiejė anā mintė lėnus, rėštė piedus naatkelamus ėr parvežos i jaujė krautė anus ont gala. Tik raviejėma nakėntė, bet nomūsė anuos pri tuokiūm darbūm nieks ėr nevarė. Atsėkielosi vėsumet lioub rastė ėšverta posrītė, apeitus gīvuolius, palesintus paukštius. Laukūsė anā kamandavuojė bruolius ėr so mamalė kartās lioub apsėbartė, ožvės žeima, ka reikiejė siūtė, nertė, verptė. Lioub būtė patėnkinta tik I staklės atsėsiedosi, tronkīdama skėita tėp, ka longā bėrbė, nuors audėma ožtaisītė dar ė nabova ėšmuokosi. Tad šin rīta kažkāp nasosėgaudė, kāp torietom elgtėis: „A mergas nagaliejė posrītės ėšvėrtė? Jug ana tūsė nomūsė dar vėišnie tabier“.

– Kāp če dabar īr? Mėslėjau, ka dvė nomėi esontės muotrėškas bus kon nuors ėšvėrosės, – pasėgoudė vīrou.

– Matīt, vakar nalėipė, – atsakė Vaslis, valgīdams douna so pėino. – Dabar to šiūsė nomūsė gaspadėnė, tad ėr rūpinkės vėskou.

– Vo tava sesou ar nagaliejė pasėrūpintė?

Vacluovs pasėkasė pakauši.

– Mona sesou sava vėita žėna. Ana so tavėm diel somtiu nakariaus. Pati so anou tori diel darbūm sosėtartė.

Vīrou ėšėjos i laukus, Baruora soskata pėitus kaistė.

Basėdarboudama pri šėina ėštėsa dėina, Gedvė vakarė jauties dėdlė pavargosi. Atgolosi ožmėga beregint. Kėta rīta kielies kap solaužīta: kuojės skaudiejė par vėsa ėlgoma, ronkas gielė ėš patiūm. Ont delnūm pūpsuojė pūslės. Gedvė pasėgoudė Kaziūnė.

– Priprasi. Je šėndėin laukūsė ėškentiesi, rītuo bus lėngviau. So pūsliems dėdesnė bieda, tėkriausė sotrūkinies. Apsėviniuok delnus lėnėnio skorlelio, vo vakarė priš goldama patepk so smetuono, skūra sominkšties, pūslės grėtiau ožgis. Ontra vertos, jug gaspaduoriaus doktėrėi valė īr dėrbtė, valė nadėrbtė.

– Geriau pakėntiesio pri lauka darbūm, bet pri koknės nėsio. Lai jaunuojė gaspadėnė vertas, kap ėšmanīdama.

Tėp praėjė puora dėinūm. Atejosi so vėsās valgītė, Gedvė tīliejė, kap vondėns i borna prisėsiemosi. Je bruolienė šnekėna, atsakėniejė trūmpā drūktā. Pėktoma anā naruodė, bet ėr prilonkoma naėšreiškė. Tuoks anuos morksuojėms pri stala ėr kėtus tėldė. Je kas ėr miegėna kalba ožvestė, Gedvė siediejė ligo nagėrdiedama. Tas Barbuora varė i pasiotėma. Ana tėp pat nuoriejė pri šėina pasėsokėnietė, šalėp Vacluova pabūtė, paruodītė virou ėr oušviou, kuoki sparti darbėninkė esonti. Kažkorin rītmeti nabėškėntė:

– Rasiet pėitus ėšvėrtė ėr dėinuos žīgius apėtė šėndėin Gedvė galietom? Matau, ka ronkas nu grieblė pritrintas.

Gedvė pakielė galva, pasėsoka i bruolienė, nosėjoukė tėisė i akis ėr, padiejosi šaukšta, ėšejė ėš truobuos. Tievs so sūno sosėžvalgė. Kaziūnė, nulėdosi nuosi i bliūdāli, prunkšteliejė.

Basiunė pratrūka:

– No kon to pasakīsi, Vacluovā? A tėp ėr lėsi, ka tava patiuos žuodis šiūsė nomūsė būtom ož nieka laikuoms? Ar tam atsėvėdė i tus aptrūniejusius paluocius, ka būtiuo prirėšta pri paišėnūm trėkuoju ėr kiaulėniu viedru? Ne, tėp nabūs!

Vacluovs spuoksuojė i pasiotosė sava pati ėr, kap vėsumet sunkiuo valonduo, krapštė pakauši. Bet isėkėša tievs:

– Ožteks, martelė, šauktė. Ėr kuoki vapsa tavi ikonda? Je kas natink, gali ba zlastės pasakītė. Mūsa nomūsė tuokiūm gvaltu lig šiuol nabova.

Barbuora ožsėčiaupė ėr pastūmė nu savės torielka. Posrītė bova sogadinta.

– Kap dabar bus, tievā? – pasėsoka i senouji Vacluovs.

– Kāp nuors bus! – atvertė tievs

– Pašnekietomi to so Gedvė…

Tievs tik akėmis žibteliejė.

Kėta dėina puo posrītės i pėivas ėšejė vėsas tris. Sotarė, ka pėitu vėrtė palės Kaziūnė. Gedvė griebė dontis sokondosi, stebiedama bruolienė. Ta, ėššėrinkusi griebli ėlgiausio kuoto, varė platius brūkius, versdama šėina i pakūgės kap plunksnu krūvas. Šėrdėis gėlomuo Gedvė toriejė pripažintė, kad ėš Barbuoras laukūsė daug daugiau nauduos nego ėš anuos patiuos. Ėr ėš Kaziūnės tėp pat. Bet ožsėspirėms bova bagalėnis: „Pasakiau, kad nabūsio pastumdielė, ėr nabūsio!“

Dėina puo dėinuos Gedvė so Barbuoro vākščiuojė pasėpūtosės, ligo namatīdamas vėina kėtuos. Tievs tiliejė, Vacluovs dūsava, Kaziūnė kvaknuojė i saujė. Ka vėsos šėns bova sokrauts daržėnie, Gedvė paprašė tieva, kad anon nuvežtom i Laužātius.

***

Puo dėdliūju pavasarė darbūm vėsė Varkalė nomūm gīventuojė lengviau atsėkviepė. Petruonė ožsėjiemė kėima tvarkīmo. Pasėtelkosi Vuonelė, nugriebstė žardėina, ėštompė ėš patvuoriūm senus rakandus ėr kėtus pašalės ėštronkītus dāktus, nūšlavė kėima, apraviejė ėr ėšporena daržieli puo truobuos longās. Parsėnešosi ėš mamalės daigūm ėr sieklu, ožsvadėna, ožsiejė toštės eželės. Vėina dėina, pėitus bavalgont, Petruonė paprašė:

– Gaspaduoriau, būk gers, sotaisīk tvuoras. Vėštas londiuo i darža ėr kėima, naspiejem gainiuotė. Vėsos vedvėms so Vuonelė darbs ėn ont nieka.

Juons pakielė galva nu valgė. Petruonė vėiziejė i anon, laukdama, kon pasakīs. Tas tėp pat spuoksuojė i merga basėjoukontiuoms pėlkuoms akėmis, ėr Petruonė pasėruodė, kad anuos prašīms gas-

(Nukelta i 82 p.)

(Atkelta iš 81 p.)

paduoriuo patėka.

Reikietom, reikietom. Senõjė žiuogrė aplūžėniejėn, ėšpovėn. No, je rītuo nalīs, nuvažiousio i medė, parsėvešio eglėšakiu ėr mieginsio sotaisītė.

Bėnt kelis posdėinius Juons darbavuos pri tūm žiuogriu, vės pasėšaukdams praėnontė Petruonė:

– Atėk, Petrelė, paveiziek, a bus gerā?

Petruonė, žėnuomās, vėskas ruodies gerā, bet ožvės geriau bova tas, ka gaspaduorios ėšpėldė anuos prašīma. Diel tuo švīpsuojė, ruodīdama baltus dontis, nu katrūm Juons akiūm atėtrauktė nagaliejė…

Stuojos šėnpjūtėi, baveik ėštėsas dėinas vėsė, kas gīvs, leida laukūsė. Tonkė par pėitus apsėējė ba vėrala, nusėnėšdamė i pėivas dounėlės so sūditās lašėnės ėr rūgšta pėina ontsėsriebtė. Vākus tėp pat vedies so savėm. Pėitu laikė sokrėtėn pakrūmalie valgė kon atsėnešėn, atsėgerdami vondėns ėš šaltėnėlė, ėr vėskas ruodies dėdlė skanė ėr gerā. Juons napaliuovė stebietėis Petruonės mitromo, spartomo ėr ėštvermė. Dėrba ana greitā, nastuovėnioudama, nasilsiedama. Tėn, kor praėjė anuos grieblīs, nabova matītė ni šapėlė, ni lapėlė. Vakarās, puo ėlguos darba dėinuos, pri koknės pastatiosi Vuonelė, ana dar liuob biegtė karviu mėlžtė, kiauliu šertė. Ka vėsė lioub sogoltė, kartās dar kėldė sūri ar soka svėista. Rītmetės kielies nasėskūsdama, ligo ėšmaudīta, ėr viel sokuos par dėina. Juons vakarās pats ejė i šaltėni vondėns parneštė, baimindamuos, ka tėp basėplakdama Petruonė gal sosėrgtė, kuo ons dėdlė nanuoriejė. Na tik diel tuo, ka vasara lėktom ba darbininkės, na tik diel tuo, kad atsėmėnė nabaštėkės Elėnas lėga, bet ėr dar diel kažkuo, kuo ėr pats nasogebiejė dar sau paaiškintė.

Vėsa nedielė stuoviejė pagada, ėr Varkalė šėinielis buva ėšdžiūvės tėik, ka galiejė anon vežtė. Ožtaisės ėlguosės gardės i puorėnius ratus, Juons so vėso šeimīno ėšdardiejė i pėivas. Petruonė kruovė vežėma, Vuonelė griebstė puo vežėmo, vākā, pavarītė tuoliau nu dėrbontiūju, lakstė pėivuo, gaudīdamė žiuogus ar gainiuodamė plaštėkės.

Vežėma Petruonė sokruovė aukšta ėr plati. Juons baimėnuos, ar arklė bapatrauks– matā, kelālis i kalna bova doubiets. Priveržos šėina so kartė, apgraibstios šuonus, Juons, atvarslus sosėgraibės, ožsėkuorė ont vežėma, ėr atsėsieda anuo pėrmgalie. Petruonė isėtaisė vėdorie, šakės ronkuoms prispaudosi. Vuonelė so vākās lėka pėivuo– pėrmouji vežėma ėšverstė bova nasunkė, nareikiejė ni aukštā keltė, ni dėdlė mintė. Juons, pro arkliūm oudėgas nušuokės ont žemės, pašaukė merga:

– Slink, Petrėlė, žemīn par vežėma šuona, aš tavi prilaikīsio.

Petruonė nuslīda šėino tėisė gaspaduoriou i kliebi. Tas apkabėna ronkuoms anuos lėimėni, ligo naketindams paleistė, glausdams galva pri anuos petėis. Petruonė soglomusi korin laika pastuoviejė, pasėjotusi nė šėp, nė tėp, paskiau staigė ėšsprūda ėš tuo kliebė. Ėškraudamė šėina, abodo tīliejė.

Ėr i pėiva važiava tīliedamė. Siediedama ont gardės, Petruonė mėslėjė, kad anā tėp jau īr bovėn Daugielas pelodie so Anoprio. Ne, tėn bova kėtėp– tėkriausė, tėp daugiau nikumet nabibūs. Paskiau ana brongė muokiejė ož ton vėina laimės mėnota. Ar laimės? Torbūt, tuos patious. Petruonė narada kėta žuodė tam jausmou pavadintė. Bet Anopris, matīt, tik pasėjouktė ėš anuos nuoriejė. Kėik ana paskiau krimtuos diel sava dornoma, kam ejė i ton pelodė ėr kam namuokiejė tuo ejėma ožmėrštė, ėr kam ganė vaiki akimis, bėjuodama, ka tuo nieks napastebietom, ėr kam mėslėjė aple anon dėina nakti, nikāp nagaliedama ėš tūm mėsliū ėšsėvaduotė, ėr kam gailiejuos anuo ton rīta, ka parėjė nu Ločinskiu, ligo žemės pardavės…

Petruonė niekam naprasėtarė, diel kuo Anopris anā goudies pri klietės. Ėšvažiava ons i tievėškė so nolūžosė kuojė, ėr nieka nabibova gėrdietė Paežeriusė ni aple veselė, ni aple Gedvės vāka. Rasiet anuo ni nabova– Ločinskė Anopriou primalava. Vo aple anon pati tėp pat nieka nabgėrdiejė… Ton vėskon prisėmindama, šėrdie apsėdžiaugė, ka dabar gal mėslītė aple Anopri ba griaudolė. Dabar vėsuokės abejuonės linda diel gaspaduoriaus. Dar metā napraejė, kāp pati puo žemė atgolė, vo jau svetėmas praded glaustītė. Teisībė sakė muotinėlė– vėsė virā tik ėr taikuos, kāp mergātės apmuonītė. Alė kuoki če ana mergātė? Jau merga, dvėdešimt tretius iposiejosi. Rasi diel tuo anā tink ėr gaspaduoriaus žuodė, ėr darbā. Kon če sau primalousi– jug ėr tas pabovėms Juona kliebie anā patėka…

– Ak, Viešpatie, naleisk pruota pamestė, – dūsava Petruonė pati sau, kraudama šėina plakus ont vežėma.

Vakarė lėka truobuo vėino do: Juons puo večerės siediejė ožstalie, Petruonė sokėniejuos aplink koknė.

– Petrelė, ar to nasopīka ont monės šėndėin? – tīkė paklausė Juons.

Petruonė petės atsėriemė i pečio, nieka naatsakīdama. Pu kėik laika pratarė:

– Ar nasopīkau?. Nažėnau… Bet jau senė nuoriejau tamstā pasakītė, ka moni somdont tėp nabova derieta. Je dar atsėkartuos tas pats, aš ėš tūm nomūm ėšėsio.

Juons nuleida galva.

– Neatsėkartuos, – pasakė puo koriuo laika kėitā. Atsėstuojės nusėtraukė gūnė nu luovas ėr ėšejė goltė ont šėina.

Nedielie priš Žuoliūm švėntė soėjė metā nu Elėnas Varkalienės laiduotoviu, ėr Juons sogalvuojė, ka rėktom tas mėtėnės pamėnavuotė: kapa aptvarkītė, ožpėrktė Mėšės ož dūšė, vo puo vėskam so gėmėniems ėr sosiedās nomūsė Kalnus atgėiduotė. I kapus ėšvažiava so Vuonelė; Petruonės napavadėna. Anā reikiejė sotaisītė svetems ėr gėismėninkams vaišės: keptė pīrāga, lėitė sūrius, soktė svėista. Pasėvadėna muotinėlė, ka padietom dounėni alo padarītė ėr mėsas patėiktė; gaspaduorios tam rėkalou paskerdė posparši. Juons apvažiava artėmiausius gėmėnės Ožpelkiūs, pavadėna savėškius ėš Laužātiu. Gėiduotė ožprašė Svėrpli Pėlīpa so patė– par kelės suodas aplinkou žėnuomus pravadninkus.

Pakuol gėiduorė ėr gėmėnės geruojuo truobuo meldies, Petruonė so muotinelė plošiejė pri koknės ėr kamaruo, šotindamas, pjaustīdamas, pėlstīdamas vaišės ėr tou patio klausīdamuos gėiduojėma. Maldūm pravadninka balsos bova skardos, vėrpous, prasėmušous pro vėsus ontšaukontius.

– Na ba rėkala svėrplė varda nešiuo, – joukies pati sau Petruonė.

Anuo muotrėška žemo, platio balso traukė naprastiau ož virā. Tad nu gėiduojėma galībės skombiejė vėsė nomā. Abėdvė gaspadėnės, vėskon sotaisiosės, laukė „Aniuola Dieva“– paskotėnės malduos Kalnūsė. Bet puo anuos Svėrplīs ėštarė:

– Dabar sogėiduosem tris Sveikamarėjės ož žielavas nojiemėma.

– Kuokėi če dīvā? – atsėsoka Petruonė i muotina. – Nikumet neso par Kalnus tuokiuos intėncėjės gėrdiejosi.

– Bova seniau papruotīs našliūm nomūsė puo Kalnū tėp pasėmelstė, – aiškėna muotinėlė, – bet dabar jau baveik ėšnīnkės. Sverplīs īr sens gėiduorios, dar vėsūm papruotiūm laikuos. Tatā ligo kuoks pavelėjėms našliou ar našlė žanintėis ėš naujė.

Svetėms ėssėskėrstios, Petruonė ėšleida mamātė, nukraustė stalus, somazguojė stuotkus, apėjė vakara žīgius. Jau bova pritemėn, ka ėštėisė luovuo pavargosės kuojės. „No ėr nusėlakstiau, mėiguosio kap ožmušta“, – pamėslėjė. Bet mėigs nejiemė. I galva linda vėsuokės mintis. Puo šėnpjūtės gaspaduorios tėkrā sorimtiejė. Šnekiejė kap ėr vėsumet, naatruodė ni sopīkės, ni pasėpūtės. Bet kažkuoks kėtuoks bova– ligo liūdnos, ligo nalaimings. Petruonė lioub pagautė savi bamėslėjint, ka lig tuo anū pašnekesė ligo bova ė geriau. Kartās anā ruodies, ligo būtom kalta. Pasėdžiaugė, ka priš Velīkas duovėnuotas koskelės dar ni vėina karta naapsėrėša. Rasiet geriau anon Vuonelė atėduotė? Reikietom mamātės pasėklaustė. „Rītuo šventa, eiso i bažnīnčė, grīždama pas anon ožsoksio“.

Puo vėsūm pamaldūm ožejosi pas muotinėlė, sostuojė tarpdorie stebiedamuos. Mamātė siediejė truobuo so Varkalio Juono. Ont stala stuoviejė ozbuons, šalėp dvė skleinīnčės. Abodo bova linksmė.

– No akšėn pri stala, kuo stuovi kap ikasta? – pavadėna muotina. – Juons atnešė nu vakarīkštė lėkosė alaus. Ėšgerk ėr to.

Petruonė isėpīlė alaus i mamātės skleinīnčė. Apšėlos nu ejėma karšta dėina, gierėms dėdlė prītėka. Pasėdžiaugė pati sau, ka pavīka skani padarītė.

– Rasiet kas nuors nomėj atsėtėka, ka gaspaduorios če atejė?

– Ne, Petrelė, neatsėtėka. Dar neatsėtėka. Bet rasiet atsėtėks, – linksmā pasakė Juons.

Petruonė pastatė akis i muotina.

– No, no, – nusėjoukė ta, – nabėjuok. Juons atėjė kap rimts žmuogos so rimto rėkalo. Alė tegol pats šnek.

Juons patīliejės pradiejė kalba:

– Mata, Petrelė, pamėnavuojuom metus nu nabaštėkės Elėnas pasėrinkėma. Tad atejau pas tava muotinėlė prašitė, ka leistom tavi mon ož patė. Mamātė sopront, kad mona metu virėškou sunkė īr vienam. Rek vākāms muotinas, nomams – gaspadėnės, vo mon patem– žmuogaus, i katron galietiuo sava gīvenėme atsėrėmtė. Vėinam sunkė īr. Muotinėlė napriešėnas. Vo kon to pasakītomi? – ožbėngė, pakeldams akis i Petruonė.

Ta jota, ka kaist na tik žondā, bet ėr ausis, ėr kaklos, ėr pėršta. Žvalgies tā i muotina, tā i Juona, ligo žada natėkosi

– Pasakīk, Petrelė, ka sotinki. Matā, baveik metus abodom vėinuo truobuo pasėsokėniejos, aš dabar nabžėnau, kuoki kėta muotrėška galietom tuo vėituo būtė. Tinki mon vėskou– ėr darbo, ėr apsėejėmo, ėr tou, ka vākūm šėrdelės i savi palėnkė. Tinki ėr dar daug kou, bet aple ton tau vėinā papasakuosio, je prižadiesi ož monės eitė…

Petruonė ruodies, kad anā tėrpst ėš vėdaus, ka daruos tuoki lėngva, jug galietom pakėltė ėr noliektė. „Matīt, alos galva apsoka“, – pamėslėjė. Ėr bėjuojė apsėpėltė ašaruoms, vo kuo– pati nasoprata.

– Palėk to, Juonā, anon pas moni. Parnakvuos, pasėšnekiesev, vo rītuo tau pasakīs, – matīdama doktėrėis somėšėma nosprėndė muotina.

– Narėk, – pakielė i abodo laimingas akis Petruonė. – Aš dabar pasakīsio. Esio ož tamstas… Bet mon tuoki žėnė bova pardaug staigi ėr natėkieta. Diel tuo tėp ėr ėštėžau, – šnekiejė, tīkė joukdamuos.

Muotina, pajiemosi nu stala ozbuona ėr skleinīnčės, ėšėjė i kamara. Tumet Juons atsėstuojė nu soula, ož ronku pakielė merga nu kriesla ėr, apkabėnės par lėimėni, prisėtraukė pri savės.

– Ar to namatā, Petrelė, kad aš senė akis ont tavės eso padiejės? – sošnėbždiejė i ausi.

Petruonė nieka nasakė, tik veiziejuos i anon. Juonou ruodies, kad anuos mielėnūm akiūm gelmie īr naėšsemama ėr omžėna…

***

I kūmas nomus Gedvė so tievo ėšvažiava prasta, līnontė dėina, kumet laukūsė kažkuokium darbūm nanoveiksi. Gedvė siediejė vežėmė, siaustīdamuos nu lītaus stuoro kosko. Ratu galė riuogsuojė kelė rišelė so verpalās ėr drabužės– anuos patiuos ėr mamunėlės, katrus ėšsėtraukė ėš skrīnės. Nuoriejė ėr ton vežtėis, bet tievs partarė:

– Kūma mėslīs, kad aš tavi nuorio sovėsam ėš nomūm ėšdongintė. Jug, pabovosi korin laika, grīši.

Tad mergātė pasėjiemė tik kelis daiktelius ėr maldaknīngė, vo skrīnė ožrakėna, rakta atėdoudama sauguotė tievou. Ton torta sosėkruovė i mamūnės bažnīnčėni krieži, katron dabar laikė ont kieliu, koskas kertė pridėngosi.

Solaukosi svetiūm tuokiamė laikė, Zuzana ni nusėstebiejė, ni apsėdžiaugė. Pasvadėna ož stala, pavaišėna žuoliūm erbeto ėr douno so svėisto. Ločinskis, iveikdams sava unara, paprašė:

– Prīmk, Zozelė, mona doktėri ont nedielės kėtuos. Veržas i tava nomus nanulaikuomā. Matīt, anā če geriau īr, nego pri tieva.

Zuzana švīpteliejė, galvo lingoudama:

– Kon padarīsi, Jūzopā. Dar sava mamunėlės ožmėrštė nagal. Je jau anon pri krėkšta nešiau, ta ėr muotina torio atstuotė. Lai pabūn, kad ėr lig rodėns.

Kūmas kamarelės sėinas bova nukabėnietas ramuniu, konvalėju, metīliu ėr kėtuokiūm žuoliūm rišelės, ont palongiu džiūva vėsuokėi lapelė, nu kuo kamara kvepiejė ba gala maluonė. Pruo longieli ont grindūm krėta mienesė švėisa. Gedvė, ėšsėtėisosi luovuo šalėp sava geradarės, čiolbiejė naklausėniejema.

– Dėdžiausė naujīna īr ta, ka mūsa Vacluovs apsėžanėjė. Parsėvedė tuokė Vėzbaralė Barbuora ėš Gaudotiu. Par Šventa Juona Gaudotiūs veselė bova.

– Ėr kuo tėp skobiejė? Jug puo muotinas laiduotoviu dar tik posmetis tepraejė.

– Tievālis nūtarė, ka nomūsė gaspadėnės rėk.

– Vo to ar negaliejė gaspadėnė būtė?

Gedvė atsėdoksiejė:

– Prasta ėš monės gaspadėnė. Vėsuokiūm darbūm daugibė, vėskou rėk rūpintėis, vo aš mažā kon temuoko.

– Vo kāp ta tava bruolienė atruoda? Ar mėslėji, kad ana bus gerā gaspadėnė?

– Ta jau būs! Patė pėrma dėina muni ėš alkieriaus ėškraustė. Ėr mamunėlės skrīnė ėšmetė.

– Vo to, žėnuomās, diel tuo sopīkā?

– Sopīkau. Pri koknės ni pėršta nakėšau. So Kaziunė karvės mėlžau, šėina griebiau ėr daržus raviejau. Barbuora siunt, kad aš dėrbo ton, kon nuorio, vo na ton, kon anā lėip.

– Ak, vākāli, a to mėslėji vėsa omžio pragīventė nadėrbdama tuo, kuo nanuori? Tėp nabūn. Vo tava bruoliou Barbuora tėkriausė tink?

– Mosiet tink. Īr dėdlie, dėkta, daugiau i virėška panaši. Ėr sīluos tor kap vīrs. Ka šėina vežiem, so šakė darbavos naprastiau ož Vasli. Bet mon ruoduos, kad anon puo pado laikīs. Nuors anam tėp ėr rėk– pats napastomams nieka nasėrīžt darītė.

– Matā, tava bruolis muokiejė patė ėšserinktė. Vo to diel tuo ėr ėš nomūm pabiega.

– Na vėn diel tuo. Tavės pasėlgau. – Gedvė priglaudė galva pri kūmas petėis. – Austė nuorietiuo. Par žėima siūlu prisėverpiau.

– Austė galiesi. Aš sava abrūsus puo dėinuos kėtuos pabėngsio. Jau žadiejau staklės ėš truobuos ėšmestė, bet dar palaikīsio. Paveiziesem rītuo, kon atsėvežė, nutarsėm, kas ėš tuo gal ėšėtė. Vo

(Nukelta i 84 p.)

(Atkelta iš 83 p.)

tavi rėk dabar i žmuonis ėšvestė. Švėntadėinie abėdvė esiav i bažnīnčė. So posbruoles, poseseriems sosėtėksi, puo miestāli pavākštiuosi, pri opės ont Pėlalės kalna nuėisi.

Nedielės rīta Gedvė taisies i bažnīnčė. Apsėvėlka ėšeigėnio mielėnoujo sėjuono, joudo nažutkelė. Nuoriejė apsėguobtė balto mamunėlės koskelė aptavoutas kraštās, bet pamėslėjė, ka dar žielava tor nešiuotė, tad ėšsėrinka jouda so baltās taškelės. Sopintus plaukus apsoka aplink galva– anėi švėitė ėš puo tomsiuos koskelės. I ronkuovė isėkėša aptavuota šnėpštoka, pasijiemė mamunėlės maldaknīngė ėr abėdė so kūmo ėškeliava i miestāli.

Ringauda Bienis, navīkės Gedvės jaunėkis ėš praeita rodėnėis, pamatės merga bažnīnčiuo, nagaliejė atsėstebietė: ta pati mergelė, katron matė pernā rodėni Laužātiūs, pas katron i zalietas važiava, viel stuoviejė šalėp klaupku, laikīdama ronkuos atskleista maldaknīngė. Tėisi, lėikna, ni kėik napasėkeitosi, tik joudo koskelė apsėguobosi. Spuoksuojė par vėsas mėšės i ton jouda koskelė ėr vėsuokės mintis anam i galva Linda, tik na aple maldas. Nagal būtė, kad ana īr žanuota muotrėška– artėj nabova matītė nikuokė vīra. Nagal būtė, ka būtom merga so vāko– vākūm torėntiuosės na tėp atruoda. Rasiet vāks mėrė, ka jouda koskelė nešiuo? Vo rasiet tuo vāka ni nabova? Vo rasiet sava virā palaiduojė? Rėks apsėklausėnietė. Ka tėp puo mėšiūm prieitė ėr pasėlabintė? Kažėn, ar ana vėinā atejė, ar so kou nuors? Vo je so vīro? Kap tam pasėruodīs, je ons pradies svetėma patė ni ėš šiuo, ni ėš tuo šnekintė? Nė, rėks stebietė ėš tuola, tumet matīsem. Vo dabar ons nanoleida akū nu gedvės, ožmėršdams klauptėis ar žegnuotėis. Aplinkou stuovou žmonės ėr skersakiuotė i anon pradiejė.

Puo mėšiūm Bienis ėšskobiejė ont švėntuoriaus ėr isėtaisė tėp, ka vėsus pro doris ėšėnontius matītom. Je, naožėlgo pamatė einontė Paežeriūm pana so Beinuorienė ėš Laužātiu suoduos. Anuos ėšėjė pruo švėntuoriaus vartus ėr sostuojė žvalgīdamuos, matīt, kažkuo laukdamas. Tėp ėr bova. Pri anūm natroka prieitė Gaubienė so doktėrė Jolė. Bočiavuos sveikindamuos, tėkriausė gėmėnės īr. Kāp gerā! Jug Gaubė anūm sosiedā. Nu mažūm dėinūm so Jorgio ėr Jolė ons draugau, tad noėtė ėr vėskon ėšsėklausėnietė galies šėndėin pat. Ėšsėtėraus, kāp ta paukštelė bagīven.

Vo muotrėškas šnekiejuos aple rimtus rėkalus. Matā, kėtuo nedieliuo Laužātiūs dėdōjė metu atlaidā– Švents Ėgnacos, katruo vardo bažnīnčė pavadinta. Diel tuo klėbuonielis kvėitė jaunus žmuonis padiėtė bažnīnčės tarnams anon ėšgražintė, aptvarkītė vėsus pašalius ėr vainėkus nupintė. Gaubienė pasakė, ka Jolė žadonti eitė. Žėnuomās, bažnīnčiuo darbousės pruočkelė Magdalena, kėtas davatkelės ėr tretėninkės, bet vainėkams rėks talkuos. Vaikė prikėrtėn šakūm atveš, vo nopintė tories mergātės. Rasiet ėr Gedvė nuorietom ateitė i ton talka? Beinuorienė, atsėmėnosi sava apsėlonkīma pas klėbuona diel Gedvės biedūm, paragėna puodė eitė i tuokė gražė talka. Gedvė abejuojė: jug če svetėma īr, ar anon prijims…

– Vo aš? – joukdamuos šnekiejė Jolė. – Sovesio so mergātiems, ėr būsėt pažīstamas.

Tad sotarė, kad sosėtėks sobatuo priš pėitus pri švėntuoriaus vartu.

– Dabar, Zozelė, einam pri mūsa, – pakvėitė Gaubienė. – Senė besi bovosi. Vo Gedvelė mūsa romūs juk dar ėš vėsa nier buvusi.

Gaubiūm nomā bova natuolėj bažnīnčės, pri Laužopė. Truobas stuoviejė ont kalvuos, baveik ėš vėsūm posiu medės apaugosės. Na kuožnos gaspaduorios telaikė medius aplink truobas– žaiba bėjuojė. Priejosi artiau, Gedvė pamatė, ka beržā, klevā ėr lėipas aug atuokė nu nomūm. Nuokalnie, pri opės, žaliava nadėdėlis, dar jauns suodnos, kuoki dešimtės miediu, vuobolās apkėbosiu. Ož suodna tėisies lonka, palei katron tekiejė Laužopis, krūmalės apaugės. Gaubiūm gīvenėms Gedvė pasėruodė dėdlė poikos. Aiškė bova matītė, kad anuos diedė īr tvarkings, gruoži ėšmanous gaspaduorios. Aple sava tieva ana tuo nabūtom galiejosi pasakītė.

Gaubienės marti patėikė pėitus, tad vėsė sosieda pri stala. Kūma Zuzana, ruoduos, retā pas kon i svetius tevākščiuojėnti, če jauties kap sava nomūsė: šnekiejė, joukava, vėskuo tėravuos, vākštiuojė puo vėsas kertės, džiaugdamuos gėmėnaitiu sotarėmo ėr ramībė, katruos bova pelnė nomā.

Puo pėitu Jolė pavadėna sava poseserė nueitė i Pėlalės kalna, esonti pri pat Gaubiūm žemės. Ejė anėdvė siauro takelio par beržina.

– Žmuonis pasakuo, kad senė senė če pėlės īr stuoviejosi, – aiškėna Jolė, – diel tuo dabar kalna Pėlalė vadėn. Žėnuomās, nikuokiuos pėlėis, nikuokė statėnė ont kalna nabier, tik kūliu vėsuokiū daugībė. Ale pati pamatīsi.

Ožlėposi ont kalna, Gedvė žvalgies i vėsas posės. Lėpont naatruodė, ka kalns īr tuoks aukšts ėr statos. Žmonis taka pramīnė nuolaidiuojuo anuo posie, ka lengviau būtom lėptė. Bet kėts kalna pakraštīs bėngies dėdėliausio skardio. Apatiuo šnariejė Laužopis, par akmėnis skobiedams. Ož opės Gedvė matė pėivas, aptvertas dėrvas, žmuoniūm truobas, vo patem dongaus pakraštin– joudoujėnti mėška.

Jolė stebiejė, kāp gėmėnaitė žvalguos, ėr matė, kad anā vėskas če patink.

– No, a poikos mūsa kalns?

– Dėdlė poikos.

– Vėsė tėp saka, kas pėrma karta ont anuo ožlėp. Mes patīs jau esam pri tuo vėskuo prpratėn. Tonkė če ateinam so suoduos mergātiems. Ožvės gražiau būn vakarās, ka saulė leidas puo karštuos dėinuos. Nu Laužopė mėgla kėlst, vėsas pėivas apvelk. Tik miediu vėršūnės ėr stuogė ėš anuos bakīša. Žmonis pasakuo, kad naktėmis laumės Laužopie skalbas, nuors mes nikumet anūm namatiem. Dabar ekiav, kūlius apveiziekiav. Tas statiesis īr so doubelė. Puo lītaus ana būn vondėns pėlna. Pasakuo, ka žemaitė senūm senuovie ont tuo akmėnė dievams aukas lioub degintė. Vo če, – paruodė i atuokiau golėnti plati akmėni, – īr Puoniuos luova. Matā, do kraštā aukštesnė, vo vėdorās ligos. Saulieta dėina ons būn šėlts, tad mes ont anuo ėr pasiedam, ėr pagolam.

Gedvė vākštiuojė puo kalna vėršūnė, apveiziedama akmėnis ėš vėsūm posiu, gluostīdama anus delnās, puo katrās jota ėr samanu minkštoma, ėr kerpiu aštroma, ėr driegmė, ėr saulės šėloma, naligo kor glaudė ronkas. Kūliu bova daugībė, dėdiesniu ėr mažiesniu, joudūm, gelsvūm, pėlkūm ėr rauduonūm, margūm ėr drižoutu. Gedvė pamėslėjė, kāp če ana nikumet napastebiejė, kad akmėnis gal būtė tuokėi gražė.

Grīžtont nomėi, kūma šnekiejė:

– Mata, kāp gerā, kad so Jolė sosėdraugavā. Mon ruoduos, kad Paežeriūsė šėrdingas draugės to natoriejė. Sesėrėis tėp pat Dėivalis nedevė. Vo mergātė rėk kažkon torietė, ka galietom vėsas sava paslaptis ėšsėpasakuotė. Jug vėsė jaunė anūm tor.

Vainėku pėniejės isėtaisė šventuoriou puo lėipuoms. Ožoulu šakūm bova parūpinta ėš onksta. Jolė pīnė vainėka, vo Gedvė, šalėp siediedama, skabė, rinka šakelės ėr padavėniejė sava draugė, vės mėslīdama, kad gerā īr toriėtė vėinmėtė gėmėnaitė, so katrou anā

maluono būtė. Gedvė tėka dailos apvalos Jolės veidielis, vo ožvės daugiau akis, tomsė pėlkas puo siaurās tėisės ontakes, panašės i kregždės sparnus. Gedvė galvuojė, ka tėi ontakė ėr rosvė paporė plaukā toriejė trauktė vėsūm žvėlgsnius. Bet daugiausė Gedvė patėka Jolės linksmoms: ana joukies, pražiuodama platuoka borna, pėlna baltūm smolkium dontoku, primerkdama akis lig siaurūm plīšieliu, pruo katrus trīška švėisė spidoliokā. Dabar Jolė, siediedama ont vejuos, darbavuos ronkuoms ėr lėižovio.

– Žėnā kon, – pasakė pasėlėnkdama Gedvė pri ausėis, – aple tavi vėins vaikis teiravuos. Sakė, ka tavi pažīst.

– Kad aš tamėkraštė nieka napažīsto. Kou ons vardo?

– Ringauds Bienis.

– Nė, tuokė tėkrā nažėnau.

– Ons sakies tavi Paežeriūsė aplonkės. Vo nedieliuo bažnīnčiou pamatės ėr viel nuoris sosėtėktė. Tava varda ons žėna.

Gedvė pajota, kāp žonda ožkaita ėr šėrdi ligo akmou ožgolė. Aiškė, če bus jaunėkis, katras anā pėršuos. Gedvė stėngies ėšmestė ėš galvuos vėsus prisėmėnėmus aple praejosi rodėni. Tas bova baveik pavīkėn– mamunėlės mėrtės ožtemdė vėsās kėtas nelaimės. Ėr še tau– ėšlend viel vėskas tuokiuo valonduo, kumet anuos gīvenėms pasėdarė švėisiesnis.

– Naėšmanau, kuo anam ėš monės rėk, kon aš galietiuo anam pasakītė? Ar ons tavės kuo nuors klausėniejė?

– Klausėniejė, ar naapsėžanėjė, diel kuo jouda koskelė nešiuoji, ar vākā natori. Aš skanė joukiaus, anuo kalbas klausīdamuos. Nikāp nagaliejau soprastė, kuokius niekus ons če tauzėj. Šnekiejė aple tavi kuokė posė valonduos. Sakies pastebiejės tavi pernā rodėsi, ėš bažnīnčės ėšenontė, dėdlė anam patėkā tumet. Sakies važiavės i Paežerius tavės pamatītė, ėr toukart patėkosi dar daugiau. Vo praeita nedielės dėina, pamatės tavi bažnīnčiuo maldaknīngė baskaitontė, ba gala ožsėmanės viel sosėtėktė ėr pasėrokoutė. Matīt, to anam baisė rūpi. Jug pasekė ėš tuola, ka mes pri šventuoriaus vartu šnekiejuomuos, ėr pavakarie atliekė pri mūsa. Matā, Ringaudā īr mūsa sosiedā, gīven kėtuo Laužopė posie.

Gedvė priš akis ėškėla pasėšnekiejėms alkieriou– net drebolīs nuportėna. Toukart anā pavīka atsėkratitė tuo žmuogaus, kad ėr kāp brongė kainava tas apsėgīnėms. Vo šėndėin ar pavīks? Naaiško, kuo ons nuor? Ar līs, kap pri dailiuos merguos? Vo gal ėšsėjouks, nuoriedams ėšpėltė sava pėktoma ož napavīkosės pėršlības? Vīrams tuokėi dalikā tėkriausė īr skaudė. Je toukart patėkiejė anuos žuodės, kažėn ar dabar nasoabejuojė? Gedvė so baimė svarstė, kāp tor veiziētė, kāp šnekietė, kad ons napajostom, jug ana dabar īr nasunkė pažeidama, kad nier nieka, kas anon apgintom.

– Jolė, to anon nu mažomies pažīsti. Kas ons par žmuogos? Ar dailesnė merga pamatės vėsumet pol šnekintė?

– Žėnā, kad pol. Ėr dar tor bjaurė mada nagus kaišiuotė ėš karta. Diel tuo mergas anuo kratuos.

– Ar ėr tavi šnekėn?

– Nė, rimtā našnekėn, – nusėjoukė Jolė. – Aš anam ligo sesou būtiuo. Nagūm nakaišiuo, atein tik paplepietė.

– Vo kon darītomi, je kaišiuotom?

– Gautom par nagus. So anou prasėdietė aš vėsā nanuorio. – Ėr pasėlėnkosi i Gedvė pašnėbždiejė:– Aš kėta eso nusėveiziejosi. Bet Beniou aš narūpo. Matā, anuo tievā baguotė īr, vo ons vėintortis sūnos. Tor tris sesėris, bet tuos ėšsežanīns, ėš nomūm ėšės. Tad tievālis ėiškuos baguotas martious.

– Kėik metu ons tor?

– Rasiet kuokės trejės metās īr ož moni augesnis. Vo aš šės metās devīniuolėktus bėngiau. Veiziek, veiziek, ontā jau Bienis atskob.

Gedvė pakielė akis– tėkrā, pri anūm artiejė tas pats žmuogos. Vėinmarškinis, keporė ont šuona pakreipės, joudus oustus papūtės, ejė artīn krīpoudams. Gedvė pamėslėjė, kad ons nuor dėdlė mondrė atruodītė. Bet laika svarstīmams nabibova. Reikiejė sojimtė savi i naga, ramė, drousė atsakinietė i anuo klausėmus, naparuodītė pėktoma…

– Gera dėinelė, Jolė. Gera dėinelė, pana Jadvīga, – keldams keporė pasėsveikėna Bienis.

– Labas, Bieni, – juokdamuos atsakė Jolė. – Gedvė, če īr Ringauda Bienis. Aš tau sakiau, kad ons tavės teiravuos.

Bienis kalbėna tuoliau:

– Ruoduos, kad vedo bovuov sosėtėkėn, tik vardās vėins kėta navadėnuov. Tad kāp dabar žmuonis Paežeriūsė bagīven? – paklausė, siesdamuos prīš anas ont žuolies.

Gedvė pakielė akis i vaiki. Neatruodė, kad ons nuorietom kou nors bluoga padarītė.

– Gīven kap vėsumet, – atsakė paprastā, stėngdmuos naėšsėdoutė, kas anuos šėrdie dedas.

– Jolė! – pašaukė mergātės, bėngosės pīnėma. – Akšėn, padiesi vainėkus i bažnīnčė nuneštė.

– Jodo pasėšnekiekėtav, aš tujau grīšio, – ėštarė Jolė nobiegdama.

Bienis so palėngviejėmo palīdiejė Jolė akėmis. Dabar anoudo lėka vėino do, ėr ons galiejė pasėteirautė tuo, kas anam ba gala rūpieji.

– Ar atmėni vedoms pasėšnekiejėma praejosi rodėni?

– Atmėno, – atsakė Gedvė, pasėdžiaugdama pati sau, kad balsos skomb lenvė ėr linksmā.

– Nuorio paklaustė, kāp aug vāks?

Gedvė pajota, kad delnā sodrieka. Ana pagatava bova skeltė i ton marmūzė so joudās oustās, bet tik gniaužė pėrštas ožoula šakelės, nuvarīdama i anas sava pėktoma. Tad prunkšteliejė ėr, veiziedama tėisė i vaiki, paklausė:

– Diel kuo tamstā tor rūpietė svėtėms vāks?

– Matā, tavi dabar sotėkės, mėslėjo, ka tuo vākā nabova, ka mon natėisa ton dėina sakė…

– Bet jug patėkiejė! Negi dabar nuorietomi, ka būtiuo malavosi?

– Nuorietiuo, – gīva atsakė Bienis.

– Je tėp nuori, gali natėkietė.

– Vai vai, kāp tuos muotrėškas muok maloutė…

– Vo kon pasakītomi aple vīrus, katrėi muotrėšku malagīstiems tėk?

Bienis isėspuoksuojė i žīdras merguos akis, i parauduonavosi veida, josdams, kāp tėrpst anuo mondroms.

– Bet aš lig šiuol nasopronto, diel kuo to moni pavarė?

Gedvė pašuoka:

– Pavariau? Ar tatā aš tavi pavariau? Jug to pats pabiegā! Rasiet, dar vėina karta nuori so pėršlio i mona tieva nomus atvažioutė?

Ėr nuėjė pasėtėktė grīžtontės Jolės.

Bienis veiziejė anuos pavīmou, nasoprasdams, ar Gedvė sopīka, ar joukou.

Ka vėsė darbā bova pabėngtė, Gedvė pasoka i kūmas nomus. Jolė pasėšuovė palīdietė.

– No papasakuok, kap ėr kumet jodo so Benio bovuotav sosėtėkėn.

(Nukelta i 86 p.)

(Atkelta iš 85 p.)

– Pernā rodėni ons so pėršlio bova i mūsa nomus atvažiavės. Bet ėš tūm pėršlību, kāp mata, nieka naėšejė.

– Ėr diel kuo?

– Napatėka ons mon. Vės kabėniejuos. Vuos atsėkratiau. Pasakiau, kad kėts mon tink.

– Ar tas bova teisibė?

– Teisibė, – atsėdoksiejė Gedvė. – Bet ėr anuo nabier. Ėšėjė ėš Paežeriūm.

Bova matītė, kad Jolė spėrgietė spėrg ėš nakontrībės vėskon sožėnuotė aple poseserės meilės rėkalus. Bet Gedvė sostuojosi apkabėna anon ėr pasakė:

– Napīk, Jolelė, kėta karta papasakuosio. To geriau grīžk. Tas Bienis sovėsam ėšvedė moni ėš kontrībės. Nuorio pabūtė vėina.

Gedvė ejė kelio, vėlkdama kuojės. Bova pavargosi tėik, kad jauties kap ėšgrėižta. Mėslėjė, kas bus, je dar karta rėks gintėis nu tuo anā atruodontė atgrasaus žmuogaus. Ar ožteks stėprībės? Ni nepagalvuojė, ka dar daugiau tuos stėprībės anā prirėks jau rītuo…

***

I atlaidus žmuonis sogožiejė ėš vėsūm pašaliūm. Ar daug tarp anūm bova ėiškontiū grieku atleidėma, sunkė galietomi ė pasakītė. Rasiet daugiau bova tuokiūm, katrėi nuoriejė sosėtėkti so gėmėniems, pažīstamās, kėtūm pasėveiziėtė ėr savi paruodītė. Tad puo maldūm šormoliava vėsos Laužātiu miestālis.

Anopris stuoviejė so vaikės, ganontės akėmis praeinontės mergātės.

– Veiziekėt, veiziekėt, – šnekiejė vėins, – ėš kor ta daili pana i Laužātius atklīda?

Atsėsokės Anopris pamatė Gedvė. Ana ejė būrie mergātiu, linksmā tarp savės basėšnekontiūm. Bova tėp artėj, ka pasėtrauktė nablėka laika. Ons stīpsuojė kap kuoks stolps, akis i mergas ismeigės. Gedvė anam pasėruodė ligo daugiau soaugusi, rimtesnė ėr diel tuo dar gražesnė. Garsi vīru šneka, žėnuomās, bova skėrta mergātiu ausīms. Anuos aptīka, i vaikius atsėsoka. Tumet Gedvė ėr pamatė Anopri. Ons najodiedams stuoviejė tarp kėtėm ėr veiszejuos i anon. Sotėkės anuos akis, prisėmerkė. Vo ka atsėmerkė, ons veizieji pro šali, ligo anuos namatīdams. Gedvė nokaita, laukdama, pakuol ons pasėlabins. Bet vaikis tīliejė. Stuoviejė, žvelgė pro šali ėr tīliejė.

– Ėš kor būsi, panelė? – ožšnekėna Gedvė vičns ėš būrė.

Gedvė liūdnā švīpteliejė ėr nosėsoka. Paskiau pajiemė ož paronkės Jolė ėr nosėvedė tuolīn. Vaikė sekė akimis dūsaudamė:

– No merga! Ta bėnt merga! Nė ein, vo plauktė plauk. No sakīkėt, kas anon pažīstat? Tėkriausė to, – ožsėpoulė Anopri. – Matiem, kad i tavi veiziejė.

– Ligo matīta, – pamalava tas, – rasiet kuokiuo gegožėnie esav šuokosio…

– Kuo to tėp staigė ėš tėn pabiegā? – klausėniejė šalėn tėmpama Jolė.

– Ėnam ont Pėlalės, tėn papasakuosio.

– Palauk, pašauksio kėtas mergātės.

– Nė, našauk. Aš so tavėm vėino nuorio pasėšnekietė.

Gedvė lėpa i kalna kap žada natėkosi, aptemosiuoms akėmis. Namatė taka, namatė miediu, namatė Jolės… Priš anon plūkava pastīrės Anopris, pro šali žvelgontės anuo akis. Ar tatā bova tas žmuogos, katron ana mīliejė, diel katruo tėik ėškėntiejė? Jug tėp anuo laukė, tėkiedamuos pasėgoustė, vėskon ėšpasakuotė, ėšgėrstė gera žuodi, pajostė šėltas ronkas, veizietė i atjautontės anuo akis… Ne, če bova na tas– tuokė ana nabova matiosi. Matīt, nasėtėkiejė anuos sotėktė. Je būtom ėš tuola pažėnės, kuo gera, būtom pabiegės…Ėr tuokio vīrėško ana kliuovies… Viešpatie, kuoki dorna bova, kuoki dorna… Šėrdės plīša diel sava dornoma ėr diel pažemėnėma, tad ejė, rīdama ašaras.

– Kas tau īr, kas tau īr? – teiravuos Jolė, isėkėbosi i paronkė. – Kas atsėtėka? Rasiet sosėrgā?

– Palauk, Jolelė, ožlėpam i kalna…

Ožlėposės atsėsieda ant Puoniuos luovas. Gedvė veiziejė i laukus anuo Laužopė pusie tīliedama. Jolė naklausėniejė, laukė…

– Aš tau vakar sakiau, kad mon patėka vėins žmuogos, – kažkuokiu nasavo balso pradiejė pasakuotė Gedvė. – Pernā vasara aš so anou draugavau. Bet ons moni palėka. Rodėni ėšejė ėš Paežeriūm ėr nu tuo laika monės nabėiškuojė. Matīt, aš anam nabrūpo. Rasiet kėta isėveiziejė…Vo šėndėin pamatiau anon vaikiu būrie bastuovėnti.

– Katras ėš anū bova? – soskāta klausėnietė Jolė. – Ar tas so pėlko keporė? Ar so longouto šalbierko? Ar tas, kor šnekėna?

– Nė, tas ož kėtus aukštiesnis, vėinmarškinis. Ruoduos, ba keporės bova, bet aš nabatmėno…Aš tik anuo akis tematiau, – sošnėbždiejė.

– Ėr to anam nieka nasakė! – nosėstebiejė Jolė.

– Vo ons ar mon sakė kou nuors? Ni napasėlabėna… Veiziejė pro šali, ligo aš būtiuo kuoks nagīvs dākts.. – Patīliejosi dar pridūrė:– Dabar galvuojo, kad gerā padariau, nieka anam nasakīdama. Lai namėslėj, kad aš diel anuo mėršto.

– Vo če gerā! – apkabėna Jolė sava draugė. – Ėšmesk anon ėš galvuos. Ėr ėš šėrdėis. Natroksi kėta sosėėiškuotė. Matė, kāp vaikė i tavi spuoksuojė.

– tėp ėr padarīsio, – sošnėbždiejė Gedvė ėr, ožsėdėngosi akis delnās, apsėpīlė ašaruoms. Verkė ėlgā, pasėkūkčiuodama. Jolė naėšmanė, kāp anon ramintė; apkabėnosi par petius, glaudė pri savės, gluostė galva. Ont gala Gedvė aptīka, nažutkas ronkuovie šnepštoka sosėėiškuojė.

– Jolelė, napasakuok niekam, kon matė ėr gėrdiejė, – paprašė ramesnio balso– Ėr nasėstebiek. Matā, tas vaikis bova pėrmuojė mona meilė. Mėslėjau, kad ėr vėintelė. Bet nabova žadieta…

– Bent anuo varda pasakīk.

– Varda? Aš anuo varda ni gėrdietė, ni ėštartė nabnuorio.

Mergātės pasoka i Gaubė nomus, kor anūm laukė kūma Zuzana. Ta pastebiejė, ka Gedvė apsėkriuokosi, bet nieka nasakė. Atsėsveikėnosės so gėmėnaites, abėdvė ėškeliava nomėi.

Vakarė atgolos, Gedvė pašnėbždiejė kūmā:

– Matiau šėndėin Anopri…

– No ėr kon? – pasėtērava ta. – Ar pasėšnekiejuotav?

– Nė, ons ni labas napasakė. Veiziejė pro šali ligo i toštė vėita.

– Tatā diel tuo to bova tuoki liūdna, ka parejė so Jolė?

– Diel tuo.

– Ar tik neapsėašaruojė anam matont?

– No jau nė! – ligo papīka Gedvė. – Nosėsokau ėr so Jolė noejau ont Pėlalės. Tėn anā vėskon papasakuojau. Ont gala nanulaikiau ašaru…

Senuojė pagluostė mergātės ronka.

– Toriejė nu anūm palėngviėtė, – pasakė ligo pati sau.

– Tėkrā ka palėngviejė. Ėr pati dīvėjous. Žėnau, kad lauktė ėr tėkietėis nabier kuo.

– Nasakīk tėp, vākāli. Lauktė ėr tėkietės vėsumet īr kuo. Tik,

žėnuomās, ne praejosiu dėinū. Teisībė, nuorio paklaustė, ar vėskon vėskon Jolė papasakuojė?

Nė, – sošnėbždiejė Gedvė. – Pasakiau,. kad tas vaikis bova pėrmuoji mona meilė. Ni varda napasakiau, nuors Jolė klausė.

Zuzana atsėdoksiejė so palengviejėmo;

– Vėskuo vėskuo niekam napasakuok, vākāli. Muotrėškas daug kon tor pri savės pasėlaikītė. Vo dabar mėiguokiav.

Rīta metā Gedvė stebiejuos, ka vakar anā greitā ožmėga ėr gražė sapnava: stuoviejė ont statiuojė Pėlalės skardė ėr matė pri Laužopė laūmės, baltus audeklus ont akmėnūm veliejėntės. Vo puo posrītės sieduos i staklės.

Nedielė bėngontėis atvažiava tievs ėr ėššėvežė Gedvė i Paežerius. Sakė, kad prasėdiejė rogepjūtė ėr diel tuo ana īr reikalinga nomūsė.

***

Tarnistė Ožpelkiūse Anopriou ikiriejė ligi gīva kaula. Laukė metu pabonguos, apsėsprėndės ni ož kon nabipasėlėktė pas Drugėla. Pavargės puo sunkiuos darba dėinuos, kartās negaliejė ni ožmėgtė. Lioub golietė, mėslīdams, kad vėsuokiūm žmuoniūm īr ont svieta. Pas Paežeriūm Daugiela, ruoduos, dėrba tus patius darbus, bet anėi bova daug lėgvesnė. Rasiet, kad gaspaduorios pats pri tūm darbūm ėjė. Rasiet, kad gaspadėnė bova žmuonėška, valgė šaukšta somdėnems naskundė. Nieks ba rėkela neorkiuojė ėr naveiziejė i anus kap i darbėnius gīvuolius. Pri tuo dar suoduo gīvena daug jaunūm– linksmūm, duorūm, tad tonkē galiejė so anās sosėētė talkuosė, pasėšuokėmūsė ar šventuoms dėinuoms. Ėr bova Gedvė…

Drungėls pasėruodė besous kėtuoks. Pats pri ūkė darbūm mažā nagus takėša, bet kamandavuotė ėr kabinietėis anam dėdlė patėka. Vasara pasėsomdė meistrus, kad tvarta pastatītom, tad daugiausē so anās laika leida. Gaspadėnė, pavasari dar vėina vāka sosėgavosi, natoriejė kumet ni valgė kap reikėnt pataisītė, vo gal ėr namuokiejė. Par rogepjūtė merga Kastė, piedus barinkdama, ronka i dalgi parsėpjuovė, tad ėšejė metu nabėngosi. Anon toriejė ožvadoutė Manėlė, dar tik šešiuolėkas metu posmergėlė, tad gaspadėnė palėka ba auklės. Pasėvadintė kou nuors i talka ėš suoduos Drungėls naskobiejė. Vo a galiejė būtė kėtėp?! Jug talkėninkus rėk pašertė ėr anėms ožmuokietė. Tad šeimīna vargėna smarkė.

Tik kelės švėisesnės dėinas par vasara ėr tabova. Vėina ėš tuokiūm par Šventa Juona, kumet ons, paklausės Jorgė, so Jostė ėr Kastė noėjė i Gaudotiu gegožėnė. Senė ėr jaunė sosėrinka pri ežera, degėna laužus, šuoka, dainiava. Mergas, vainėku prisėpīnosės, i vondeni leida. Tėkra teisibė sakė Jorgis – tėp gražė dainioujėnt Anopriou nabova tekėn gėrdietė. Dainės ožvedėniejė puora jaunūm vīru. Anėi traukė žemās, suodrės balsas, ėšvingioudamė, ėšlonkoudamė. Pri anūm lėngvė bova ontšauktė tėik vīrams, tėik muotrėškuoms. Anopris, ėr tas naėškėntė napritarės, nuors nakažėn kuoks dainėninks tabova. Ba gala maluonė skombiejė dainės, slīsdamas ežera vondenio, nušėinautuoms pėivuoms, atsėmušdamas i bėrštvīnus ar žmuoniūm truobas. Do mozėkonto – sens so klernato, jauniesnis so banduonėjė ėr būgno, kuojė mušamo – grajėjė napavargdamė vuos na lig aušruos. Anopris rada vėina kėta pažīstama, bet daugiausē šonkėna Jostė ėr Kastė. So svetėmuoms mergātiems i pažintis nasoėjė ėr līdietė katruos nuors napasėšuovė, nuors jota, kad mergātės anuo nabruokītom. I Ožpelkius grīža so nomėškiems.

Sožėnuojė, kad par Juonėnės Gaudotiūs bova veselė: Jorgis papasakuojė aple ūkininka Vėzbara, katros leida sava doktėri ož Paežeriūm Ločinskūtė. Bet Jorgis jaunėkė napažėnuojė, tad ėr aple Gedvė teirautėis Anopriou nabova kāp. Kėta karta i pasėšuokėma nuėjė vėins, mėslīdams, kad reikietom apsėsoktė aple kuokė nuors dailesnė merga. Bet narada sokalbamuos, tad ėr lėka naapsėsokės.

Ėš Egnaca atlaidūm Laužātiūs Anopris grīža ligo mosi parkondės. Kuo jau kuo, bet Gedvės tėn sotėktė nasėtėkiejė. Rasiet ėr gerā, ka pamatė. Vo dar geriau, kad ėššėvākštiuojė kas sau, ligo napažīstamė. Žėnuomās, pamatios merga, Anoprė šėrdės nokrėta i ožkolnius. Parejės nomėi, dornėna pats savi. Ėr kuo ons tėp bėjuojė anon sosėtėktė? Jug galiejė pasėšnekietė žmuonėška, pasėpasakuotė, kāp gīvena lig šiuol. Jug galiejė paaiškintė Gedvė aple sava lėga ėr prapoulėma. Būtom pasėteisėnės, ka diel vėskuo kalta anuo lūžosė kuojė. Rasiet būtom paprašės duovėnuotė, prisėpažindams, kad nanuoriejė eitė i anuos tievūm nomus ož žėnta, vo anon ėššėvestė natoriejė kor. Ėr aple vāka būtom paklausės, nuors, pamatės Gedvė, pamėslėjė, kad tuo vākā nabova. Merga Anopriou pasėruodė tuoki pat jauna, kap ėr praejosė vasara. Tad malava anam ar nė? Prisėmindams anuos tievus kamaruo ton nakti, mėslėjė, kad namalava. Pamatės Gedvė Laužātiūs, soabejuojė. Ėr nosėstebiejė, kad ana napoulė šnekietėis, bet nosėsokosi noejė. Kap golbė noplaukė… Gielė šerdis, pasėjota ožgauts tuokė anuos apsėejėma. Ar tatā če ta pati Gedvė, katron ons pažėnuojė? Nė, ana pasėkeitosi. Ana kažkou pasėruodė panaši i Ruozalėjė… „Kas tas muotrėškas gal soprastė?“– mėslėjė so apmaudo.

I Laužātius baėštrūka puo dėdliūju darbūm, jau spaliou prasėdiejos. Dar gerā, kad Aduoms apsėjiemė ton dėina anon vėsūsė darbūsė pri gīvuoliu ožvadoutė. Bova sauliets švėntadėinis. Palėgvo krėta nu miediu pageltėn lapā. Laukā pėlkava toštė, tik dėrvuos kor nakor jau žaliava sodīgė rogė. Miestalie sosėrinkusiu žmuoniūm rada namažā. Apsėdžiaugė, terp anūm pamatės Steigvėla Jorgi. Tad abodo stuoviejė par pamaldas bažnīnčės gale šalėp doru.

Puo pamuoksla konėgs skelbė ožsakus: „Motėrīstės sakramenta nuor prijimtė …“ vėsino muomėnto tarp skaituomu pavardiū Anopris ėšgėrda: „Tolvaiša Augustīns, 23 metu iš Gaudutiu suoduos ėr Ločinskātė Jedvīga, 18 metu iš Paežeriū suodos…“ Kėtūm pavardiūm Anopris nabgėrdiejė. Šėtā ėr vėskas! Gedvė sava gīvenėma soriedė. Vo ons? Ėr tėp sugėla šėrdės, kad akis pritėma. „No ėr kuo? – mėslėjė pats sau. – Jug dabar vėskas atsėstuos i sava vėitas. Nabreikies nieka bėjuotė, nieka keravuotėis. Aple Gedvė vėsėms galies pasakuotė…“ Bet bovės lėngvoms nabgrīža.

Paskelbės ožsakus, konėgs taisies doutė šliūba. Anuo laukė bėnt kelės puoras, ėššėrėkiavosės buobīnčiou. Žmuonis bažnīnčiuo padarė taka. Anopris so Jorgio pasėtraukė i pašali, stebiedamė, kas šėndėin žanėjės. Pri altuoriaus priartiejė vėinas parietks, puo tuo antras... Ont gala Anopris pamatė Petruonė, stuovėntė šalėp jauna vīrėška. Ana bova pasėšvėitosi žalio vėlnuonio sėjuono ėr balto nažutko, so kvietkās ronkuos. Sava joudus plaukus sosėsokosi i kouda, galva parsėrėšosi balto kaspėno, pri katruo bova prisegts rūtu vainėkielis. Anopris net žiuoptelieję ėš nostebėma. Paskiau pasėlėnkė pri Jorgė ėr šnėbžduoms paklausė:

– Sakīk, kas šalėp Rodelalės Petruonės stuov?

– Varkalis Juons. Aš tau anoukart sakiau, kad Petruonė pas anon ož merga noėjė. Ale matā, soviniuojė jauna našli, – pasėšaipė Jorgis Anopriou i ausi.

Ons spuoksuojė i Petruonė ėr matė, kāp ana karts nu karta pažvelg i sava ėšrinktouji. Anopris žėnuojė – muotrėškas tėp veiz

(Nukelta i 88 p.)

(Atkelta iš 87 p.)

tik i žmuogo, katron mīl. Kartās panašē Petruonė Paežeriūsė lioub žvelgtė i anon pati… Ligo apmauds sokėla: „Pamėslikėt tiktā – švėntuojė! Vo bamuokonti smailā i virėška veiziėtė. „Bet pats nasoprata, kuo pavīd – jug Petruonė anam nikumet narūpiejė.

Puo vėsam so Jorgio patraukė i karčema. Sosėmetėn puo kelės grėvėnas, pasėprašė posbotelkė kartiuosės.

– Kuo tuoks sosėsokės? – paklausė Jorgis, ka abodo sosieda pri stala. – Ligo kuoki bieda tavi būtom ėštėkosi?

Anopris sosėvertė i borna kieliškelė.

– Sakīk, ar to pažīsti Tuolvaiša Augostėna ėš Gaudotiu?

– Žėnuomās, ka pažīsto. Jug tuo suoduo būno.

– Kas ons par žmuogos?

– Žmuogos, kap ėr vėsė. Ūkininka sūnos, gīven pas tieva. Ar dėdėlis darbininks, nažėnau. Bet dainininks tėkrā ka gers. To anon matė ėr gėrdieje par Juonėnės. Atsėmėni tus do vaikius, katrėi dainės traukė? Vėins ėš anūm bova Augostėns. Bet dėl kuo ons tamistā tėp parūpa?

Anopris isėpīlė ontra kieliška:

– Matā, ons padavė ožsakus so mergo, katra moni mīliejė.

– Šėt kāp! – palingava galvo Jorgis, veiziedams i drauga. – Matīt, ėr to anon mīliejė. Vo rasiet tabmīli?

Anopris sosėvertė arielka i borna.

– Ruoduos, kad namīliejau. Bet šėndėin tuo nabipasakītiuo.

Jorgis nosėjoukė:

– Nabsosėgaudā ni pats. Lakstā paskou kuožna sėjuona ėr nikāp nagali ėššėrinktė.

– Kon to tūsė rėkalūsė ėšmanā? – atvertė Anpris so pėktomo ėr viel nuoriejė pajimtė botelka.

– Palauk, – sotoriejė Jorgis, – prisėgersi ėš karta, ni pasėrokoutė duorā nagaliesva. Je šnekietė aple sėjuonus, žėnuomās, tėik, keik to, aš naėšmanau. Kartās pamėslėjo, ėš kor tėi tava nuorā?

– Sakā – ėš kor? Šėndėin tau papasakuosio. Ėš akmėnė so velnė piedo.

Tėi žuodė Jorgi viel prajoukėna:

– No matā, kad jau apsėgierė. Pradedi niekus tauzītė.

– Če ne niekā, – pasakė Anopris kliūnontio lėižovio, muosoudams pėršto Jorgė panuosie. – Īr tuoks akmou Paežeriūsė, Daugielas pelodie. Rėktom ėr tau pri anuo noėtė. Ėr to ėšmuoktomi paskou sėjuonus lakstītė. Ėr nasunkė anus pakeltė ar novėlktė. Ėr nabgalietomi kėtėp…

Jorgis bova gėrdiejės senus žmuonis šnekont aple tuokius akmėnis, bet nalaikė tūm pasaku rimtuoms. Dvė bornelės arielkas šeltā nuėjė par kūna, maluonė apsoka galva. Pamėslėjė: lai šnek Anopris, panuoriejės sava dūšė atvertė. Kartās ėr pasaku īr gerā pasėklausītė, ožvės siedint so gero bendro šėltuo kertie.

– No papasakuok, kāp to tuoki akmeni pelodie atradā ėr kāp sėjuonus gainiuotėis ėšmuokā.

– Radau anon natīčiuoms, prīš lėnamėni jaujė bakraustīdams. Vo ėšmuokau… Ėšmuokau tėp pat natīčiuoms. Radau žmuogo, katros ėšmuokė.

– Ėr kas bova tas žmuogos?

– Muotrėška, našlie. Ana ton akmėni senė žėnuojė. Puo tuos vėinuos pamuokuos aš galva diel anuos bovau pametės.

– Ar tik vėina pamuoka ėr tabova?

– Bova dvė.

– Diel kuo tėik mažā?

Anopris atsėdoksiejė.

– Nabnuoriejė monės prisėleistė. Paskiau sožėnuojau, kad ana na vėinam vīrou galva soka. Nabėiškuojau anuos. Dabar mėslėjo, kad dorns bovau. Pradiejau pats mergas muokītė. Bet tuokė džiaugsma, kap so to motrėško, nabipatīriau.

Ėr sosėpīlės ėš botelkas paskotėnius lašus, ėšgierė.

– Žėnā, Jorgi, aš ožmėršau tau pasakītė, kad priš akmėni atrasdams aš roda velni sapnavau. Nu tuo vėskas ėr prasėdiejė…

Anopris siediejė, ismeigės i longa mėgluotas akis. Jorgis pamėslėjė, ar tik ož tuo longa anam pėktāsis napasėruodė.

– Ėk to puo kelma, nablūdėjės. Žėnā, kėlstam laukon ėš če, pakuol dar paeitė gali. Pruota, ruoduos, jau esi pametės.

– No, no, – pasėšiaušė Anopris, – namėslīk, ka gerts eso. Galiav jau ėr eitė… Nomėi einont aš tau dar papasakuosio.

Jorgis ėšsėvedė apspangosi bendra ėš karčemuos, ėr abodo patraukė ont nomūm. Anopris aiškėna Jorgiou aple akmėni so tuokio karštio, kad baveik anon itėkėna teisībė sakous.

– Je būtoviav Paežeriūsė, aš tavi tėn nusėvestiuo. Pamatītomi pats. Kuokė nuors merga prisėmuonītoviav.

– Tėp jau ėr eis merga i pelodė?

– Ožtektom anon pri akmenėis pasvadėntė, petius priglaustė, ėr pati ožsėmanītom.

– Tėn pat, pelodie?

– Pelodie, pri akmėns. Matā, kėtor tuo naėšmuoksi.

– Ėk to šėktė! – nusėspjuovė Jorgis. – Tėkram vīrou ni kuokė akmens narėk. Aš jau bavelīčiuo muokītėis kamaruo puo patėlās.

– Nieka to nasopratā, – nuliūda Anopris. – Ėr nasoprasi, pakuol pats napatėrsi…Bet aš kartās pamėslėjo, ar tik vėins tuoks akmou ont svieta tier? Torietom anūm ėr daugiau būtė. No kad ėr Ožpelkiūsė ar Gaudotiūs. Ontā Laužopis pėlns akmėnūm. Reikietom paėiškuotė… Paėiškuokiav abodo – gerā?

– Gerā, gerā, – pažadiejė Jorgis. – Tik na šėndėin, kumet nuors kėtumet. Šendėin rėk tau nomėi pareitė ėr palėptė ont šėina, kad gaspaduoriou i akis napakliūtomi.

– Kas mon tas gaspaduorios! – šiaušies Anopris. – Spjauno ont anuo. Pajimsio ėr ėšeisio…Kad ėr i Paežerius, pri tuo akmėnėis.

Tėp basėšnekiedamė priejė vėita, kor anūm taka skīries. Isėkėbės i Jorgė ronkuovė, Anopris dar korin laika ikalbėniejė sava bėndra ėiškuotė akmėns.

– Gerā, gerā, tik kėta dėina, kad ėr rītuo. Napriblūdīk eidams. Vo dabar lėk svėks, – šnekiejė Jorgis, stebiedamuos tuokio greito Anoprė apspangėmo lig dornoma ėr nuoriedams greitiau anou atsėkratītė. Ont galūm gala ėššėskīrė. Kėik paejės, Jorgis ėšgėrda dainiuojint. Atsėsokės pamatė, kāp anuo draugielis svīrou kelalio, traukdams vuožė balso: „Mona jauna keporelė kāp joudava, tėp joudous“.

Jorgis klausies bjaurė skombontės talalīnės ėr pėktėnuos:

– Galietom svieta najoukintė! Kad tik parlingoutom lig nomūm, pakelie nanovėrtės. Alė rasiet keliaudams prasėblaivīs.

Ėr, stuoviedams ont taka, sekė Anopri akėmis, pakuol tas dinga ož puosūkė.

(Pabaiga)